

"דרך חייך"

מיזם חינוכי לזכרם של בני ראשון לציון שנפלו
במערכות ישראל

בית יד לבנים
ראשון לציון

שרה אשר- פנהלת אגף פורשת ישראל ובית יד לבנים
אחראית המיזם: עור אבן דגן- רכזת משפחות,
חינוך והנצחה

טוראי משה ופני (ופנירסקי)

נולד ביום י"ב באדר תרצ"ו (6.3.1936)

נפל ביום כ"ט באייר תשכ"ז (08.06.1967)

במלחמת ששת הימים

בן 31 בנופלו

ילדותו

משה ואביו יואל

משה ואימו שרה

משה בן יואל ושרה
ופנירסקי. שני ההורים
עלו לארץ בגיל צעיר:
האב היה חלוץ שעזר
בבניין הארץ, והאם מתוך
אידיאל ציוני שהצטרפה
להוריה אשר כבר ישבו
בארץ לפני כשנה
ומחצה.

נעוריו

משה ז"ל היה תלמיד מצטיין ובולט מגיל צעיר בבית הספר "לבנים מזרחי" בו למד מגיל חמש. הוא היה אדם צנוע ועניו כבר מנעוריו, היה פעיל בתנועת הנוער "בני עקיבא". את השכלתו התיכונית קיבל בגימנסיה "ישורון" בפתח תקוה.

השירות הצבאי

אחרי שעמד בבחינות הבגרות גויס משה לצבא באוגוסט 1954 ובו שירת כקשר בסיירת חיל השריון. עוד לפני מערכת-סיני השתתף בפעולות התגמול, כשהוא ממלא בהצלחה תפקידים רציניים ואחראיים.

חיל השריון

חיל השריון הישראלי (בראשי תיבות: חש"ן) הוא החיל המתמרון העיקרי בזרוע היבשה של צבא הגנה לישראל והוא מבין חילות השריון הגדולים בעולם, חיל השריון מבסס את עיקר כוחו על טנקי מערכה.

לאחר השחרור

משה למד פיזיותרפיה אך את רוב חייו הקדיש לחינוך. הוא עבד כסגן מנהל בבית ספר לאחר שסיים קורס להשתלמות מנהלים באוניברסיטה העברית בירושלים. משה החליט להקדיש את כל זמנו ומעיניו להוראה ולעזרה לנחשלים. הוא כתב מאמרים בשטח החינוך והלימוד - ובמיוחד התרכז בשיטות הוראה חדשות בחשבון בבתי ספר יסודיים.

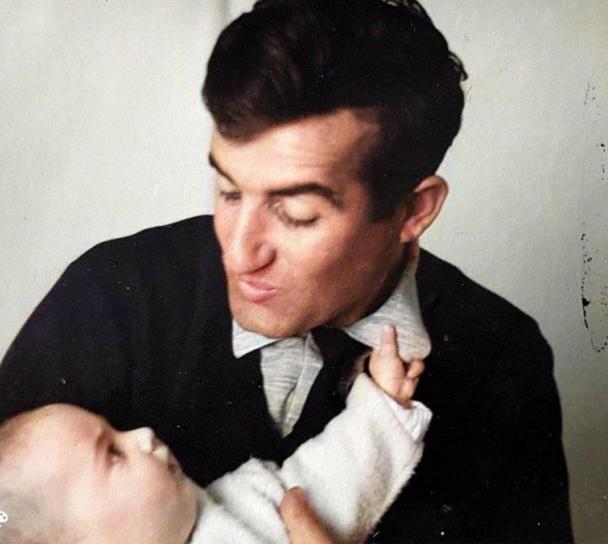
לאחר השחרור

משה מצא סיפוק בעבודתו הרוחנית כמורה ומחנך וככל שהוסיף לעסוק במלאכה זו, שהוא ראה במלאכת קודש, גברה תשוקתו להתמסר לחינוך ילדי ישראל - ועשרות מכתבי ההערכה שהמשפחה קיבלה אחרי נפלו הם עדות לכך. משה ז"ל כתב מאמרים בשטח החינוך והלימוד - ובמיוחד התרכז בשיטות הוראה חדשות בחשבון בבתי ספר יסודיים. בין עבודותיו הראויות לציון יש להזכיר את עבודת הגמר האוניברסיטאית על הנושא "מכשירי עזר ללמידה".

הקמת המשפחה

בשנת 1962 בני הזוג הכירו. בתיה הייתה מורה צעירה
וחדשה בבית-הספר "מעלות" בבאר-שבע ומשה היה
שימש כסגן-מנהל מזה שנה. בקיץ של אותה שנה נישאו
והתגוררו כשנה במושב חמד ושלוש שנים בבני-ברק.

הקמת המשפחה

משה נתמנה לתפקיד מנהל בית הספר "מורשה" ברמת-גן. במהרה חבקו הזוג בן-צבי, וכעבור שלוש שנים נולדה ביתם רבקה (ריקי).

עבודה שכתב משה פני ז"ל בעת לימודיו באוניברסיטה ונכנסה לספר גוילי אש, כרך ד' לאחר נופלו ("מכשירי עזר ללמידה")

משה פני

מכשירי עזר ללמידה

קיימים שני סוגי למידה עיקריים עליהם הכבירו הפסיכולוגים והפדגוגים דברים. הם: למידה בעזרת מה שקרוי חשיבה מופשטת ולמידה בעזרת החושים. לפעם האמת יש לוטר, שהצורה הראשונה (המופשטת) היא הצרופה. משום ששיקולי הדעה, הוכחה, הקשב ועוד הם האפקטיבים הרצויים של הלמידה. ואילו הלמידה החושית מעוררת רק את החשיבה הנכונה דלעיל ומחזקת.

בחשיבה חושית מופעלים החושים הבאים: חוש הראיה, חוש השמיעה, חוש הטעם, חוש הריח וחוש המישוש. מקום החושים האלה במוח הנדול. מקומו של המוח הקטן אינו נפקד, כי הוא האחראי על החושית השרירים, על ההתאמה בין התנועה, ולכן הנה כבול בחשיבה החושית את חושית המאמץ השרירי, אף כי לכאורה מה למאמץ שרירי וללמידה? אך על זאת בהמשך הדברים.

אסכולות שונות הביעו את דעתן אשר ללימוד באמצעים חושיתים. מהורים ובאמצעים מכניים. אפלטון מחד גיסא ופוסטלוצי מאידך גיסא יכילים לסמל את נבדרי ההשקפות בעוד שהראשון דגל בחשיבה מופשטת (בוכירה, בשיקול-דעת, ריכוז מכסימלי כדי לצר משגים חדשים), "עמל" השני יחד עם תזכירי העליות את כל אלו באמצעי-עזר שונים ובעזרת החושים, משום שלפי דעתו החושים הבריאים הפועלים בטבע הם הצינורות הטובים, לתרגם למח מה שעליו "להבין".

החינוך כיום דוגל בכינתה בין השנים, אך המתבנים המוריים לא גילו עדיין את כל הכוח הטמון במכשירי-העזר העומדים לרשותם. ויום יום מגלים מורים, בשעה מעשה, כלים שיש בהם כדי לעזור להם להתמודדותם בחשנת המורה הנכבדה של רכישת נרע לשם יצירת בסיס שעליו תבנה השכלתו של התלמיד; נתינת מכשירי-עזר נוספים לאילו שבקרבו. ברצוני להציע את הנשאל למכשירי-עזר בלבד, כי אמצעי-עזר ללמידה יכולים לכלול את המורה, מבנה בית הספר, הארדית העוררת בו — ולא זו כוונתי. כן לא הגבלתי את עצמי בנושא. משום שמכשירי-עזר חייבים להיות אמצעי למטרה הפדגוגית שהעליתי בהקדמתי זו.

ברוב המכשירים שאיתאר כאן השתמשתי בבית-הספר בו לימדתי. לכן מאמרי זה אינו אלא סיפור פרט ממעשי היומיום; ומה שיוכח אינו מאסמכתאות של מורים ומתכונים אחרים. קיים אמצעי-עזר נפלא. אשר ממנו אני רוצה להסתייג לכתחילה. והוא: המכשיר, המצוי, המצוינות החייגמל היומיומיים. אילו היו מחוץ החינוך מכלילים ומשלימים את זמן הלימוד בבית-הספר היסודי, כי אז לא היה צורך בדבר; יוכלו הצעירים והתמימים? אך גם הפעם עומדת הבעיה: חזון מאין

• צבדחת-גפר אומיבטיסטיאה.

יילקח: המתחנן הוא איפוא מרטון שצולם על-ידי צלם אשר הודרך על-ידי מורה מקצועי. או על-ידי המורה עצמו. מרטון כזה מעניק לתלמיד את הרגשת הנוכחות במקום העלילה; כמובן שריח-השדה אינו מורגש וכמובן שאין לתלמיד שיה ושיג עם אנשי המקום, אך מאידך גיסא תמונת איש-המקום מסצירת השב.

אם במולדת כך, בגיאוגרפיה על אחת כמה וכמה. מגלי ארצות וממצאים מופלאים קמו לאנושות אשר פרשות-חיייהם מהות מוקד התענינות לילד. שיחזור פרשות-חיייהם. התלבוטיותיהם לפני הגילוי ולאחריו — כל זה מתאפשר בעזרת מרטון המוצג לפני התלמידים כסיכום-פרק בטבע ובמולדת ומשורה אחרת של החדות עם ציבור המעשה והם נעשים שותפים לרגשותיו.

אין לתקין מרטון בלי הבנה מוקדמת. ימעט המורה בהסברת המרטון, כי מרטון טוב אינו נוקט להסברים רבים, ואל לו להשתק את התמציותיהם של התלמידים מתוך התלהבות כנה. המורה הטוב יבין הכל לפני השיעור כדי שהתלמיד ייכנס מיד למקרה הלימודית החזותית-המחשבתית.

מכשירי עזר ללמידה טרטיים

מכשירי עזר ללמידה. מחירו רב אך שכרו הרבה מאד. גם בו אפשר להיעזר בשעת השיעור. כהנהגה לו, כהנהגה לנושא. עדיפותו על המכונה המקרינה תצלומים ברורים הוא בכך שתחשבת הנוכחות במקום. המביאה לידי החדות עם התלמיד, גיולה בו יותר. משום שהתמונות ענות ומלות מסיקה ותרומם בגוף המרט. ובמסגרת המיוצגים בארץ אף דוברים עברית למותר לחזור על התעלת תשימיש שבמכונת ההקרנה ללימוד מקצועות טבע, מולדת והיסטוריה.

שימוש המכשיר ללימוד השפה העברית. המרטון העלילתיים מוחלוקים לשני סוגים עיקריים: מרטון דוקומנטריים ומרטון מורגמטיים. שניהם גם יחד מורשים עלילה ומסכת-חיים של אדם או תולדות מפעל להחדרת התודעה לאומית-ספיריטית — ולרוב, סרט פורגמטי, מעלה גם בעיה סוציאלית ומסורית. הרי לפנינו שלד ומבנה עלילתי מחשבתי דינמי, שטוב היה אילו הבין אותו הילד על-ידי הדרכה נאותה. בתנאי התלגה שהמצב עומד עם מאד: לא זו בלבד שהילד אינו מבין את הרעיון העיקרי, את הלוקה, אלא שהוא אינו מסוגל לחזור כללית. על תיאורו של המרט ולפרטו בבחינת ראשון ראשון ואחרון אחרון.

ציוב איפוא המתנן הטוב את מכונת התקרנה בכיתה אך מחתלה מוטב שיסווח וירמז טחומות מה שעתידי להיראות על הבד. בגמר המרט יסייע המורה לתלמידיו — א לבנות על-פיה משפס הכלתה, לדעת סוד המצגום מהו; ב) להבדיל בין תפס לזיקר; ג) להבין את לקחו של המרט-החובנו ביסודו. שלוש מטרות אלה, באם יושגו, ישפירו את כשרי-למידתו של התלמיד. כשרי-למידתו ריבונו וקשבו עד לכל הכר ומכלי צמת לכך מראש.

הערה: יוכלו המוען לשעון, כי הישגים מעין אלו שמגיית יוכלו שישגו על-ידי קריאת בספר, אמנם נכח הדבר בחלקי לבני התלמיד הנמשך לקריאה; התלמיד הזה יעשה את כל

המאמצים לקלוט את תכנו של הספר. דבר זה אמור רק לבני חלק מהתלמידים, אך לא לבני רובם המעוניינים לטפוג לחזנם "חומר" רב במינימום של מאמץ.

מכשירי עזר לקלטה

מכשירי עזר לקלטה שימושיים שונים מאלו של מכשירי הקרנה אך חשיבותו אינה נופלת משלהם. המכשיר מפעיל היטב את חוש הטעם, ושימושו קשור. אם-כן, לשפה, לדיבור ולכל פעולה במסגרת הלימודים הדרושת דיבור והקשבה — הינוג, השתתפות האוזן והפה. כוחו של המכשיר בקליטת דברים והבשמתם. שעשוע נפלא הוא לרצנים להשתעשע. אך יש לנצל את השעשוע עד תומו.

המכשיר, כעזר ללימוד שפות המכשיר ישמש "מאבן בוסף" למכשיר קליטת החיגו על-ידי התלמיד. המורה אינו מסוגל לשפר את חיגויו של התלמיד, כי התלמיד במוח, ככנתה, שקריאתו ככנתה המכשיר יוכיח לו כי לא כן הדבר ויאלץ את התלמיד לעסוק ברישוי עצמי; ובמסגרת חזורים ונשנים לעקור מעצמו, ובכוחות עצמו, את חיגויו הבלתי-נכון אלץ אותו לשפר את קצב הקריאה, מהירותה ואת נומת הקריאה.

יש אפשרות לרדג את השיפול בהיגוי הבלתי-נכון והמפולף על-ידי קריאת סכסטים שהיגויים על כגון אלו מספרות ילדים, ולעבור לקריאת סיפורים ומאמרים קשים יותר ויותר. אפילו רציו שהתלמיד יקרא את החיבור שכתב בעצמו ויזכח שקרא אותו נכונה.

מקומו של מכשירי הקלטה יכירו גם בכיתות הנמוכות של בית-הספר היסודי. הבניתי-הלימודים דורשת מפורת כיתה א' לקנות לתלמידים נושאים המיוצגים לתנים, לעינות-השנה, למקצועית העבודה, במסגרת "נושא מרכזי". מאמת חוסר זמן אפשר להעביר את קולות הכרך לכיתה.

המכשיר כעזר ללימוד הגיאוגרפיה מולקולר ארצות שונות (בעיקר ארצות שבהן יושבים עמים שתרבותם אנתגופת ובלתי-גורדה לג) לא יהיה ניתן לקליטה ולהשגה בלי מכשיר נפלא זה. בעזרתו אפשר להגיש מה נדרשה של מולקולר — כשיר, ברקיע ובמקסיקה.

שיחה סיבב השולחן העגול במסגרת בתי-הספר בו נהוג יום-לימודים מלא. או במסגרת בתי-הספר ומפעדונים, מתנהלים חוגים עיוניים: חוג לספרות, חוג לתלמוד, חוג למצויולוגיה. החוגים מבוססים על עקרונ השיחה החפשיית, והעיקר בו וחיכוח חפשי וער בין משתתפיו. חוד כדי שיחה צצים ומתוצגים רעיונות ואין מבחינים בהם כלקלות-החויכות ולפעמים אף לא החויכות נשכח. הקלטה חוויכות והשמענו בשנינו. גנחיתא. סיכומו בעל-פה ומיבת המצוינו שילינו את הגנחה והמסתתת מוחיכם נאה.

אפקט שוליי-חברתי יוכל שיהא מושג ומוסק בעקבות השיחה. לדוגמא: איש נכנס לדברי רעוה ומבטל דעתו בפרהסיא — ישמע דבריו ויבטל.

מלחמת ששת הימים

מלחמת ששת הימים הייתה מלחמה שנערכה מבוקר יום 5 ביוני עד 10 ביוני 1967 (כ"ו באייר - ב' בסיוון ה'תשכ"ז), בין ישראל לבין מצרים, ירדן וסוריה, שנעזרו במדינות ערביות נוספות: עיראק, לבנון, ערב הסעודית ועוד. המלחמה הסתיימה בניצחון של ישראל.

מלחמת ששת הימים

המלחמה פרצה לאחר תקופת ההמתנה המתוחה, שהחלה עם חסימת מצרי טיראן לשיט ישראלי על ידי נשיא מצרים גמאל עבד אל נאצר. במהלך המלחמה כבשה מדינת ישראל שטחים נרחבים בסיני, רצועת עזה, רמת הגולן, יהודה ושומרון ומזרח ירושלים. השטח הכולל שנכבש גדול פי שלושה משטחה של מדינת ישראל לפני המלחמה.

החזית המצרית

התקדמות כוחות צה"ל בסיני

חיילי צה"ל בסיני

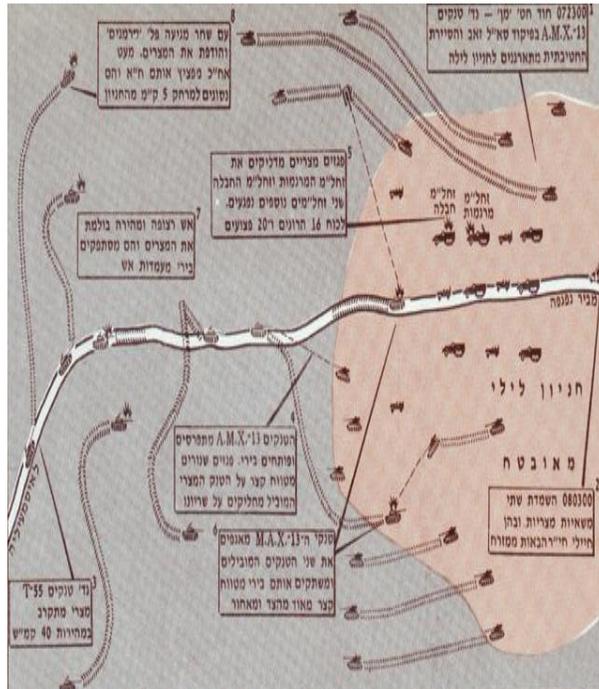
צבא מצרים היה הכוח הגדול ביותר שעמד מול צה"ל, כוח שהיה בתהליך של מעבר מיבשת אפריקה אל חצי האי סיני. יחידות מצריות החלו לצאת מתימן, כדי להצטרף לכוח שהלך והתעצם בסיני. המתקפה הישראלית יצאה לדרך במטרה לשבור את טבעת החנק המתהדקת, לפני שהברית הצבאית הכלל ערבית תגיע לדרגת כוננות ותיאום גבוהה יותר.

מלחמת ששת הימים

טנק AMX-13 ישראלי

משה שירת בסיירת שריון מערבית
לביר גפגפה היא רפידיס בחניון
שהיה מכונה "חניון הדמים" בו כח
מצרי מצויד בטנקי סטלין כבדים
ואחרים תקף חניון לילה של
כוחותינו. הטנקים שלנו היו
AMX-13 שפגזיהם לא הצליחו
לחדור את הטנקים המצריים.

מפת האזור ביר-גפגפה בצפון סיני

מלחמת ששת הימים

יחסי הכוחות היו קשים, ההפתעה גדולה היות והצבא המצרי היה בנסיגה מערבה ואיש לא חשב שיערך להתקפת נגד. בהתקפה נהרגו מספר מחיילי השריון, ביניהם משה ז"ל שישב בזחל"ם הקשר.

הזחל"ם של משה ז"ל באנדרטה הנוכחית בצמוד לכביש

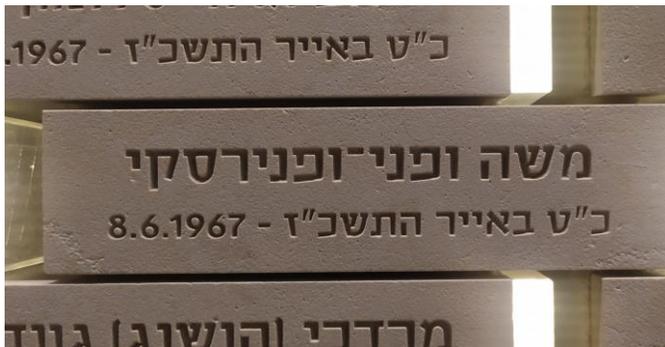

האנדרטה המקורית בסיני

נפילתו

כשבאה הקריאה לדגל בערב מלחמת ששת הימים, עזב את בית הספר, אשר לו מסר את כל מרצו ובו שיקע את כל הגיגיו, ויצא להיכון למלחמת הקודש. כמעט שלושה שבועות של מתח עברו עד היום השלישי לקרבות.

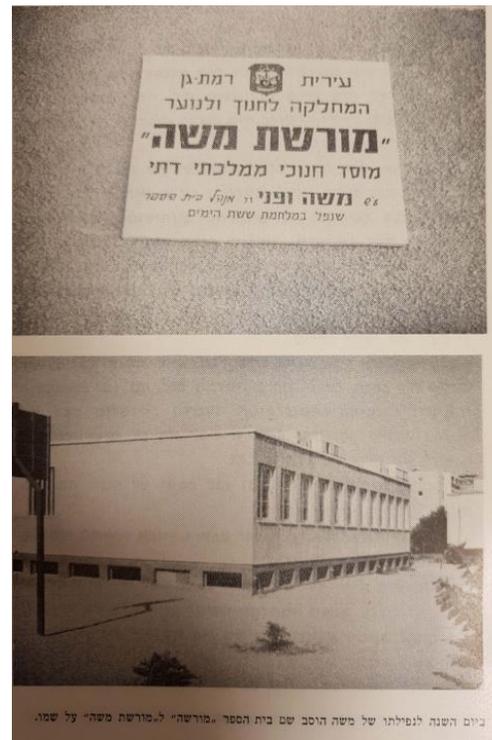
ביום כ"ט באייר תשכ"ז (8.6.1967), נערך קרב שריון בשריון ממערב לביר-גפגפה שבסיני. משה נפגע פגיעה ישירה ברכבו וכך מצא את מותו. הותיר אחריו הורים- יואל ושרה, אחות- רחל, אישה- בתיה ושני ילדים- צבי ורבקה.

הנצחתו

בית הספר "מורשת משה"

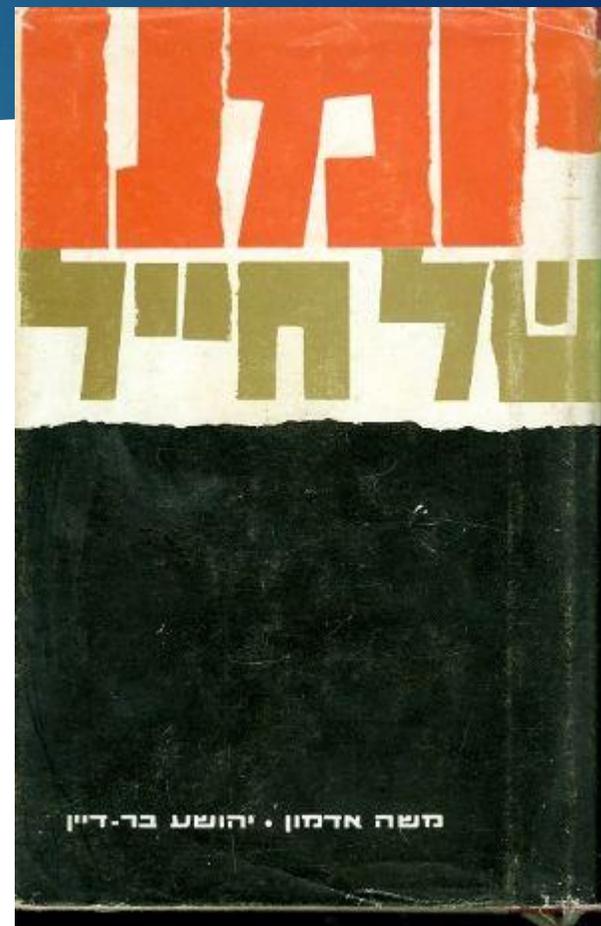
תמונות מבית הספר "מורשת משה"

הנצחתו

נר למשה

חוברת לזכרו של משה ז"ל - "נר למשה"

שמו של משה ז"ל הוזכר בספר "יוםנו של חייל" בהוצאת החטיבה

הנצחתו באנדרטאות

גן הבנים יפו תל אביב

אנדרטה לזכר בני העיר שנפלו במערכות ישראל
ראשון לציון

הנצחתו באנדרטאות

אנדרטת עוצבת "אגרוף ורומח"
צומת גבעת כ"ח

יד לשריון לטרון

אתר הנצחה לחללי חיל התקשוב
(הקשר והאלקטרוניקה) יהוד

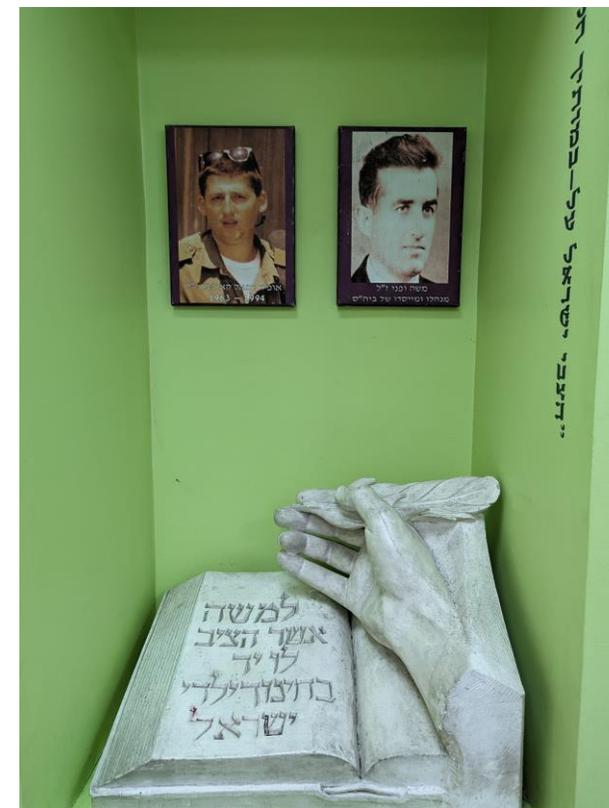
הנצחתו באנדרטאות

אנדרטת אוגדת הפלדה כביש
כרם שלום - סופה

יד זיכרון וגבורה לבני גוש דן שנפלו
במערכות ישראל תל השומר (בסיס צבא)

חדר זיכרון והנצחה ב"מורשה"

הקדשות לזכרו

רו"ח איריס שטרק,
נשיאת לשכת רו"ח

"הייתי בת שש כשהדוד היפה והחכם שלי משה ופני ופנירסקי נהרג בקרב נגד השריון המצרי, מערבית לביר גפגפה שבסיני, במלחמת ששת הימים. כל החיים השתנו מאז. איבדנו איש גדול ואהוב, אבא לשני ילדים צבי וריקי, בן 31 בנופלו. מאז, אנו חווים את השכול. אמו, סבתי שרה ופני ופנירסקי ז"ל, פעלה רבות למען הנצחתו של משה בביה"ס שהקים, בהקמת הספרייה בביה"ס ובפסל הניצב בפתח ביה"ס. אנו, בני המשפחה משתתפים בכל שנה בטקס יום הזיכרון בביה"ס. אחותו - רחל אימי שתבדל לחיים ארוכים, שהשפיעה רבות על דרכו החינוכית של דודי, מדליקה בטקס משואה לזכרו. ערכי החינוך וההוראה הם חלק בלתי נפרד ממשפחתנו."

הקדשות לזכרו

"אני זוכר מעט מאוד ממנו, אני זוכר מראות עד כמה שילד בן שלוש וחצי זוכר. אבל יש איזה זכרון, זה לא לגמרי מנותק. אני לא זוכר את היום שהודיעו לנו, אימא שלי סיפרה לי על זה. בגיל הזה מנסים להגן עליך, לא מספרים לך דברים שיזעזעו אותך ואתה גדל לתוך החוסר הזה. שכול זה דבר שמעסיק יום יום ואת זה יגיד לך כל מי שהוא בן למשפחה שכולה. זה לא דבר שעובר או עוזב אותך.

הייתי בגיל שלוש וחצי כשאבי נפל ובלי להשתמש במלים יותר מדיי גדולות זה די מעצב את חיידך". בעבר לא נהגתי להזכיר את הנקודה האישית שלי ורק בשנים האחרונות אני מרשה לעצמי לומר.

צבי ופני,
היועץ המדיני הבכיר ל
נשיא מדינת ישראל

הקדשות לזכרו

שלשום נאמתי באירוע יום הזיכרון בסלובקיה וסיפרתי על אבא שלי כדי שאנשים יבינו את המשמעות, בעיקר בחו"ל. כמה זה מיידתי, כמה זה אמיתי, כמה מספר הנופלים הוא משמעותי כאשר בכל משפחה שלישית או רביעית אם אין חלל אז לפחות מכירים בן משפחה שנפל. זה הופך את כל הסיפור לאישי יותר. ברגע שאתה אומר 'אבי נהרג במלחמת ששת הימים', אז זה כבר לא 'הנופלים'. אנחנו יודעים שכאשר אתה פורט את זה למשהו אישי ופרטי הם נתפסים יותר. ברגע שאני מספר את הסיפור שלי אז זה מתחבר ברובד יותר אישי ומיידתי".

צבי ופני,
היועץ המדיני הבכיר ל
נשיא מדינת ישראל

הקדשות לזכרו

"בשנת תשכ"ב (1962) הכרתי את משה. באתי כמורה צעירה וחדשה במקצוע להורות בבית-הספר "מעלות" בבאר-שבע. משה כבר היה שם שנה, ושימש כסגן-מנהל. בקיץ של אותה שנה נישאנו. גלגולים רבים עברנו עד אשר הגענו למנוחה - אך גם היא לא ארכה. כשנה התגוררנו בבית אחותו של משה במושב חמד, ולאחר מכן התגוררנו שלוש שנים בבני-ברק. אותה תקופה נתמנה משה כמנהל בית-הספר "מורשה" ברמת-גן.

בתיה ופני

הקדשות לזכרו

משה בני

היה לנו בן יחיד, יסן קצר מאד ואיננו. — לנצה נצחיים. השאיר לנו רק שרשרה אין סופית של כאב, שבל, יסורים, דם ופצעים, שלא יגלידו עוד, איך יתכן שכה התיתמנו כלנו ולא רק הפעוטים, הבוכים והשואלים: „מדוע אין גם לנו אבא, איה אבינו ?”

ואתה, בני, שלכל שאלה היתה תמיד תשובה שגורה בפיד, שכה היטבת לענות, להבהיר להסביר, לנחם ולהרגיע, מדוע דומם הנך כעת.

האם אפשר לשאת כל זאת ולהמשיך להתקיים למרות הכל ?

ידך השחומה, השרירית החזקה. בניל צעיר נכנסה לפעולה. עוד בהיותך ילד עזרה ידך לסבתך האהובה, טפלה בה, הובילה אותה ותמכה בה. על קברה חבקה אותי. ידך הרגיעתני ונחמתני על מות אמי.

אחר־כך בבית הספר לפיזיותרפיה טפלה ידך במאות משותקים וחולים, עמלה אווֹיֵי עסתה ורפאה.

בינתיים התפקיד השתנה. היד החלה עוסקת בכתיבה ללא הרף: — על הלוח, במחברות, בכתיבת עבודות, ומאמרים, הורתה לתלמידים דרך לאור דת ומדע.

רק בקברך בני, הנך אדיש ואנו שבורים ורצוצים נוטים ליפול ואינך מושיט ידך לעזרתנו.

הוי יקירי איך נוכל להמשיך בלי תמיכתך ?

רק אתמול נולדת וכבר הסתלקת. קצרים היו חייך. רק 31 שנה — אך מלאי תכן, רעיונות ומעש.

הקמת דורות של תלמידים, למדת בני ישראל חכמה תורה ומצוות.

היפעת כדמות חולפת אשר בצדק אפשר לומר עליה: „באתי, ראיתי נצחתי”.

עיניך הירוקות, הזוהרות ויחד עם זאת עצובות, החיוך המקסים התמיד, הוש ההומור הדק, הוֹנֵיֶתך המרשימה ותמיכתך הרוחנית — הם שגרמו הרבה אושר למשפחתך.

סיסמתך ברגעי צער היתה: „אמא, אל יאוש, התאמצי, היי חזקה”. „כן בני” אמלא בע”ה את רצונך הקדוש. אהיה חזקה עד סוף ימי.

הקדשות לזכרו

א ת י

אחי — הנערץ, האהוב, המעודד ומנחם, הפועל ומדריך,
אחי — היקר לי מכל, נפל הלל ואיגו קוד...
אחי — ילדך אהובי, חסדך האופייני בהו אתה וכל ילדך סוף,
עד היום איני מאמינה בנורא מכל — דומי הנגה לפנע יסמכ בלציל
ען בולת ודמיתו התמידה התפרץ מניחה ומזדים בכלני מחיות, קולו
ידעם בהספיע אברה יטונה, בחפיה מברחה שיהיה במסחה על שפנני
אי צניטה בלחיינו.
מיד ימנה מניו לעבר ילדיו השחור, הגדים בטפני ען יום, בהחברות
שונות המפורות בהוראת, בטעיות שונים המספחים לו בטכסודי קוד
בעבודתו ובדפים לעבודה עצמית שנה עתה חבר, — יסוד דבריהם
מעניו ויציג בפנינו בחידה בהסבירו את המיוחד במצננו,
יש והיה נכנס בשעות הצהריות מספולמה צמודה לפניו ומפתיעני
בצלמו איתנו במצבים שונים, כמה צינינו לכל ביקוד שיהו, ילדי נהנו
לעמוד במרפסת וללוותו במבטם עד שנעלם מפנינום והמיד באתנו משפט
— כמה חבל שפשה כבר הלך!
כאשר רצינו לגרום לו קורתירוח, הרי לא היה דבר קל מה, רק
שאלטנו: ומה הברחה המרשה של צביקוד? — אן ארו עינו השטח
ספולים סרץ מפיו אודות בני «הנאצי» הקטן, החכם בילדים, לא פחות נהנה
לתור ולתאר את הלמידה, האחד המצטין בניגונה, חסני, חיתום, שמתבלם
במקצוע החסבות, וכך הלך ומנה עד שהשקע החכיה את כננו המכה לו —
בסופדון ביהים אהליצ.
כל חייו היו אהבה לילדים,

יום העצמאות האחרון

היה זה ביום חגנו הלאומי — הג העצמאות תשכ"ז יצאנו שלש משפחות
לכולת יום זה בסיולים בחיק המולדת, האירה בסדינתנו כבר היתה
מחשבלת כלשהוא, יום קודם נודע לנו על העברת כח מצרי לסיני, מתוך
דיוק החיים המפעם בלב אדם ומתוך כסופים לחיים של שקט ושלוה נמה
איש איש בלבו לחמוק מן המחשבה שמא מתרפכת מלחמה חדשה בפתננו,
הגיני — זה בודאי יסתדר, בלינו יום בציוח.
משה ומשפחתו זרים היו לי מלכתחילה, אולם אוירת הסימות נעימה
שרדה בינינו כל אותו יום, משה לא הרבה בדבורים, אולם חשה שזה שקט
נצבע מהתבוננות, מחכמה, משובר היו דבריו שקולים, תוססים את לב
השומע.
הפליאני הקשר העמוק של ילדו אליו, אל משה, האסוט הקטן התרוצץ
עט וסוד תר בעינו אחר אביו, וכשלא מצא כבר נסר קולו בחלל —
כא אכא, איפה אבא שלי? ואבא משה כלו נכונות, סבלנות הענות, חבק
לילדו הרגוע.
למה הלך אב מה לכלי שוב?

בנימה אישית...

דור- העבודה הייתה מעניינת, למדתי דברים שלא ידעתי על מלחמת ששת הימים, אני חושב שמשה לפני ז"ל היה בן אדם שאפשר לקחת ממנו דוגמא אישית.

אופק- העבודה עניינה אותי מאוד, משה ז"ל היה איש מעורר השראה שכל מה שמדברים עליו מוכיח זאת: הפעולות שעשה, על הסיפורים שהחברים והמשפחה מספרים והצטערתי על הדרך שנפטר.

מגישים: אופק ורשטט ודור לוי
י"א 1, מקיף ו' ע"ש יגאל אלון
בהדרכת: צור כבשנה ברטל וגילת פט
יוני, 2023

ביבליוגרפיה

גלעד לזכרם ראשון לציון

אוצר אנושי מתוכנית הקשר הרב-דורי – עדות של בתיה ופני ותמונות

מקור ראשון – תמונה איריס שטרק

אתר יזכור – אתרי הנצחה, קורות חיים וסיפור חייו של משה ופני ז"ל

אתר בית הספר מורשת למשה – דברי בית הספר על משה ז"ל, סמל בית הספר, פינת הנצחה למשה ז"ל

ויקיפדיה – ערך מלחמת ששת הימים, תמונות

כתבי עפר דרורי – עדויות על משה ז"ל, תמונות

יהי זכרו ברוך!

